

Beseda bohiů

KVĚTOSLAV
MINAŘÍK

CANOPUS

Vydavatelská řada PŘÍMÁ STEZKA
svazek 1

Květoslav Minařík

Beseda bohů

Psychologie skutečnosti

Canopus

Praha 2012

ISBN: 978-80-87692-55-4
© Květoslav Minařík

Obsah

MÍSTO PŘEDMLUVY	7
PRELUDIUM.....	18
DÍL PRVNÍ.....	22
Fyziologické, psychologické a karmické podklady pro sjednocení individuálního bytí s absolutnem.....	22
PRVNÍ ROZMLUVA.....	22
Otázka způsobu prožívání a cest ke svobodě	22
DRUHÁ ROZMLUVA	44
Psychologické a parapsychologické podklady jógy	44
TŘETÍ ROZMLUVA.....	57
Problémy karmy, dobra a odosobnění	57
ČTVRTÁ ROZMLUVA.....	75
Rozbor podmínek a snah, které vedou k vyššímu stupni žití ..	75
PÁTÁ ROZMLUVA.....	129
Poučky o korelaci kvalit a realizaci transcendentna.....	129
DÍL DRUHÝ.....	147
O speciálních jógách a józe o józe integrální.....	147
ŠESTÁ ROZMLUVA.....	147
Osvětlení duchovních směrů jako stezek pozitivního psychi- kého a technického mystického úsilí.....	147
SEDMÁ ROZMLUVA.....	205
Integrální jóga v přípravě, průběhu a výsledcích	205
ZÁVĚR	239

Paní K. L.

za to, že potvrdila mé mystické zkušenosti jak praktickým úsilím, tak i druhem a rozsahem poznání, věnuje

autor

MÍSTO PŘEDMLUVY

Motto:

*In principio erat Verbum,
et Verbum erat apud Deum,
et Deus erat Verbum.*

Hoc erat in principio apud Deum.

*Omnia per ipsum facta sunt;
et sine ipso factum est nihil,
quod factum est.*

Joannes, c.1

*Na počátku bylo Slovo,
a to Slovo bylo u Boha,
a to Slovo byl Bůh.*

To bylo na počátku u Boha.

Všechny věci skrze ně učiněny jsou;

a bez něho není učiněno nic,

co jest.

Jan, 1

Slyšel jsem bohy!

Jejich jemný a čistý hlas mne již v nejútlejším dětství vábil do nadzemských oblastí jako do mého domova. To způsobilo, že jsem se stal snílkem, který se ve svém životě vznášel nad zemí. Potom však tvrdá skutečnost všedního života začala obracet můj zrak k zemi, jejíž tvářnost byla hluboce odlišná od nadzemské sféry, odkud ke mně pronikal hlas bohů. Tím se celá moje citová přirozenost rozbouřila, takže i mé nitro se naplnilo bolestí a touhou. A to byl počátek mého hledání bohů, jejichž hlas jsem slyšel...

Začal jsem hledat ráj, který jsem tušil za bezhlasými slovy bohů, za slovy, jimž jsem tehdy sotva mohl rozumět. Proto mé hledání trvalo velmi dlouho. Ale jednoho dne, náhle, jsem bohy našel. Seděli na pahorku světa a rozmlouvali o józe...

S několika slovy, jimž jsem poněkud rozuměl, jsem se pak uzavřel do sebe a snažil jsem se podle nich žít. Domníval jsem se, že mi poskytnou možnost

slyšet stále jejich hlas, rozumět mu a nalézt tak již na trvalo ráj, jež jsem tužil za zástěnou jejich řeči. A pak se to skutečně také stalo...

Slyšel jsem opět bohy.

Mluvili o józe, která je v přípravných stupních psychologickým řešením problému života. To snad je zarážející, alespoň pro ty, kdo svedeni naukou světa věří, že řešení všech tíživých problémů života závisí na vyřešení jejich osobních (citových) problémů. Ale ty jsou z absolutního hlediska jen zdánlivě významné a z nejvyššího hlediska vlastně nicotné. Lidé, kteří ve světských věcech vidí nejpodstatnější prostředky k ukájení smyslových požadavků, hledají i v józe jeden z prostředků jak ukájet smyslové chtíče. Proto touží, aby jóga byla naukou, která má být ve své nejzazší fázi podobná buď technice, nebo některému druhu kouzelnictví a která jim bez osobních obětí může poskytnout smyslové uspokojení jejich nikdy nenasycené požívačnosti.

Osobně jsem rád, že jóga taková není. Kdyby taková byla, pak by v ní mohl vyniknout pouze ten, kdo nejlépe technicky nebo živočišně myslí. Já však jsem byl vždy člověk velmi prostý a až dosud jsem se nenaučil světsky pohotově myslet a ze všeho pohotově těžit.

Ačkoli dnes nelkám nad touto svou indispozicí, přece jen bych nedostatek této pohotovosti hluboce pociťoval, kdyby jí při hledání na poli života pomocí jógy bylo třeba. Tehdy mne „bolel život“, a proto jsem toužil právě tento problém vyřešit, ačkoli jsem tehdy ještě vůbec nedovedl vytvářet pozitivistické psychologické, respektive fyziologické konstrukce, jimiž se jóga zdá oplývat.

Slyšel jsem však bohy!

To mi pomohlo pochopit, že vyřešení všech mých osobních problémů, které mě tehdy tísnily, jsem skutečně mohl najít jen pomocí vhledu. Právě vhled mě vedl k objevu příslušných psychologických a karmických zákonů, jež člověku poskytují možnost zasahovat do vlastního žití a tímto způsobem se propracovat ke stanovisku nezaujatého pozorovatele. Tak jsem se z přímých postřehů poučil o tom, co je nezbytné při řešení bezprostředních problémů běžně žitého života.

Toto přiznání nechť však nikoho nevede k myšlence, že jsem bohům nauku odcizil. Raději nechť přihlédne k potěšitelné skutečnosti, kterou jsem nakonec našel: problém šťastného života je problém ryze psychologický, jeho řešení je problém mravní.

Na druhé straně bych byl též nerad považován za ctitele nějakého přírodovědeckého postupu v řešení. Domnívám se totiž, že toto odvětví vědy může člověku pomoci odhalovat pouze ty faktory, jež se mohou měřit, vážít a jinak zevně

prověřovat, tedy hmotné. Ale život obsahuje faktory další, např. psychologické a karmické; o jejich existenci se dovídáme jen za předpokladu, že rozvineme analytické sebezpozorování, jež není zakaleno ukvapenými rozumovými závěry. Mám se nyní o tomto postupu rozepsat? Soudím, že raději nikoli, poněvadž by to mohlo vést ke zbytečné polemice. Já zatím mohu besedovat s těmi, kdo tuší, že řešení problémů života není v technické, nýbrž v psychologické oblasti.

Slyšel jsem bohy!

Ale na tom nebylo dosti. I já sám jsem pracoval na „vinici poznání“. Hroužil jsem se do vlastní bytosti s postojem nejvyšš ostražitého pozorovatele, a proto jsem mohl najít *bezčasově platnou zákonitost skutků*. Potom jsem již přestal uznávat, že jsou účinné všechny ty rozličné zásahy do života, které se lidem případně nabízejí pod nálepkou s nápisem jóga.

V souladu se zákonem o logickém myšlení jsem pochopil, že spontánní tendence prožívání a jejich zpětné ozvy v tomto myšlení vyžadují jiné řešení než různá pochybná dechová, meditační a koncentrační cvičení nebo jógické pozice. Bytost jako živý tvor, který je mocně strháván bezprostředními pocity, totiž nedbá na nepřímé a subtilní mravní působení těchto cvičení. Musí však dbát na pocity, které člověk budí z vlastní vůle, a používá je jako protiklad k pocitům vystupujícím samovolně.

Vzhledem k tomu se tato jóga zdá odlišná od běžně známých tradičních jóg. Ale opravdu jen zdá. Pravé tradiční jógy obsahují morální poučky, jichž si však téměř nikdo nevšímá, neboť ho obtěžují. To je chyba, ke které při studiu tradičních jóg dochází velmi často. A pravý důvod nezájmu o mravní poučky je v tom, že je mravní úsilí obtížné. Mravní přerod je velmi nesnadný, poněvadž vyžaduje přímé zásahy do pocitů, které vládnou člověku a nikoli člověk jim. Přesto však je mravní přerod jediným předpokladem pro získání vlády nad sebou a nad pocity, což je hlavní základ celkového duchovního přerodu. Obtíže, které jsou spojeny s mravním přerodem, jsou pravou příčinou toho, že se mravní úsilí jako přípravná práce v józe přehlíží. Hledající se raději pokoušejí pokračovat v dalších jógických disciplínách, jejichž účelem je vlastně něco, co člověk dosud ani nehledá ani nezamýšlí.

V této knize chci čtenáře upozornit především na to, že všechny naléhavé problémy bezprostředního žití mají být řešeny psychologickými zásahy do vlastního bytí. Čtenář má poznat a pochopit, že mravní přepodstatnění je práce přípravná, ale zároveň je to samostatná jóga, která jej ve svém vyvrcholení pozvedne vysoko nad běžné lidství. Tak vysoko, že si za normálních okolností ve své fantazii nemůže vykouzlit vyšší cíl.

Na této cestě jsou mezníky, kde na člověka čekají mnohé zázraky. Jenže při opravdovém mravním zdokonalování je každý příliš zaměstnán sebou samým, než aby nad nimi užasl. Potřebný stupeň přepodstatnění, v němž k těmto zázrakům dospívá, mu dává tušit, že v dalším stupni existuje možnost ještě dokonaleji vyřešit problémy bolesti, strasti a životních nesnází. To mu nedovoluje věnovat pozornost zázrakům, které při správném postoji začne poznávat jako výraznější energetické vyjadřování se svého vlastního bytostného stavu a zvláštních psychicko-fyziologických podmínek. Poznává, že když dovrší nezbytné přepodstatnění, překročí všechno žití, jež dosud bylo v poddanství citu a světskosti; tu se často zastaví, aby vystopoval příčiny zázraků, jichž byl účasten a jež poznal.

Platí tedy zásada, že:

1. Snaha o mravní přepodstatnění je vlastní jógou, i když se o ní mluví jenom jako o práci přípravné.
2. Je nutné, aby každý pracoval s vědomím, že mravní přerod, který na něm jóga vyžaduje, pomáhá především jemu samému v bezprostředním prožívání a že proto nemusí myslet na konečný výsledek tohoto přerodu.
3. Výsledky pravé jógy leží pro cvičícího člověka v nadsmyslové oblasti a je jich třeba napřed dosáhnout, aby se mohly zhodnotit.
4. Mravní ozdravení a jeho průvodní jevy ve formě prožitků samy vzbudí důvěru v další možnosti při postupu v józe.

Pravá jóga se tedy uskutečňuje nad hraniční čarou mravního zdokonalení. Proto z hlediska průměrně chápatelného člověka pravá jóga pracuje s hodnotami nadreálnými, takže se o ní dá sotva mluvit s někým, kdo se mravnost nepokusil uskutečňovat.

Tato kniha má být učebnicí jógy i v oblasti přesahující dimenzi obvyklé mravnosti. Proto se musí zabývat i jógou nejvyšší. Přitom ovšem předpokládám, že i této józe porozumí každý, kdo bude postupovat od stupně ke stupni a systematicky pracovat podle jejích směrnic. Z tohoto hlediska je tato kniha podobná učebnici matematiky, již může také každý porozumět pouze postupně.

Podstatné změny v bytí, jichž se dosahuje především mravním úsilím na mystické cestě, totiž vyplývají jedna z druhé, bez násilných zvrátů v běžně žitém životě. Každého však velmi zajímá otázka, jak dlouho trvá takovýto vývoj k mravní a duchovní dokonalosti. To proto, že by rád vyřešil problémy svého života co nejrychleji a domnívá se, že vše záleží jen na kvalitě nauky. Jako nezasvěcený nechť však o její kvalitě neuvažuje, nemá-li jiných měřítek než své osobní názory na to, co je a co není rozumné! K jeho uspokojení je možno

odpovědně říci, že každá nauka je více nebo méně dobrá, podle toho, jaké jsou její mravní zřetele.

K vlastnímu kritériu jedinců, co se má nebo smí a co se nemá nebo nesmí, světská morálka lidem nedovede ukázat jiný mravní směr, než aby každý potřel své protivníky pěstí nebo rozumem. Proto ji pak sotva kdo může uznat za dobrou a duchovně povznášející. Oproti tomu náboženství, dokud si zachovávalo čistou formu, se vždy zakládalo na morálce v dobrém smyslu působivější. A uvažuje-li se dnes o takovéto morálce s despektem, pak k tomu došlo proto, že byla chybně uplatňována. Ti, kdo ji druhým vnucovali, měli velmi často zájem výhradně na tom, aby z ní měli sami prospěch.

Ale i jiné duchovní nauky, jako je např. mystika, dospěly k bagatelizování morálních otázek, když je vysvětlovali světšší lidé. Tak se mnohé z mystických nauk přeřadilo do kategorie nauk okultních, které mají lidem umožnit, aby pochopili a porozuměli systémům duchovních nauk, ale nenutí je k tomu, aby se mravně zdokonalovali a nastoupili tímto způsobem cestu duchovního vývoje ze stavu lidského do božského.

Rozmlouvající bohové v této knize pojali mravní otázku praktické jógy jako přípravnou jógu, a proto říkají, že mravní přerod vede ještě dál než k vyřešení naléhavých problémů běžně žitého života.

Jak dlouho však bude trvat, než se člověk mravně přerodí?

To souvisí s energií, s jakou se kdo chopí řešení tohoto úkolu. Tím se tato otázka plně nezodpovídá, neboť čím výše se člověk vyvine na cestě mravního ozdravení, tím méně mu na čas záleží. Proč by také spěchal? Žije harmonicky, může žít eony. Jen bolest nutí ke spěchu. – Je tu však ještě něco jiného. Mravní ozdravení postupuje v úplné shodě s předpodstatněním struktury bytnosti. Tím vystupuje nová otázka: jaké jsou účinky mravního úsilí? – O tom lze říci toto:

Kdo pracuje na mravním ozdravení, jak je předepsáno integrální jógou, o níž tato kniha bude mluvit, musí cítit duchovní proměnu svého bytí jako pouhý průvodní jev mravní proměny. Pocity blaženosti, které jsou výsledkem mravního ozdravení, se stanou téměř živelnými a jsou výsledkem proměny, pocíťované až fyzicky. V prvopočátku duchovního vývoje pocíťuje usilující člověk své tělo jenom jako těžkou, hutnou hmotu (pocíťuje-li je vůbec). Později začíná zjišťovat, že blažené pocity, jež pocházejí z mravní čistoty, proudí tělem jako nadpozemské vibrace a kvalita těchto vibrací se zdá být stejně reálná jako kvalita pocitů ze smyslových vjemů. Tyto vibrace se totiž bezprostředně dotýkají samého těla a usilující později zjišťuje, že jeho tělo jaksi subjektivně prochází proměnou, jejíž tendence směřuje k dalším a dalším stupňům zduchovnění.

Potom čas, kterého je třeba k dosažení proměny, ustupuje do pozadí a důležitějším se stává vyvrcholení kvality proměny. Toužící člověk začíná pomalu chápat, že se spokojenost a dovršení mohou sloučit až v okamžiku, kdy samo jeho tělo může sdílet stavy blaženosti provázené pocity a dojmy, že bytost, resp. její vědomí, jsou v příslušném pojetí nekonečné. To znamená, že mu začne záležet na tom, aby mohl žít ve svém vlastním těle pocity, jež provázejí dosažení přiměřeného stupně mravní obrody, a aby dosáhl cíle mystiky; velebného cíle, který může být dokumentován identifikací stavu nekonečnosti nejen na úrovni vědomí, nýbrž i na úrovni bytí, těla.

Čtenář se jistě zeptá, zda je to možné? Odpověď zní: nechť každý, kdo si to chce ověřit, kráčí cestou strukturální proměny bytí prostřednictvím mravní obrody. – Mluvil jsem již o tom, že jde o průvodní jevy praktického duchovního úsilí. Snad vzniká otázka, zda se člověk při praktickém úsilí v józe nestane ještě více zaujatým falešnou osobitou myšlenkou, představou nebo dojmem než člověk běžný. Nikoli! Z rozmluvy bohů je patrné, že se vychází z fyziologických a psychologických předpokladů a že se tudíž připouští, aby si člověk zachoval kritický postoj ke všem stavům a prožitkům, jež v něm začnou vystupovat. Pozorujte a zkoumejte psychické a fyziologické stavy a procesy; když přitom nebudete omezeni materialistickými názory, stanete se moudrymi. Usilujte o mravní proměnu a budete moci zjišťovat, že pomalu opouštíte dosavadní základnu, na níž bytují všichni tvorové hnaní živočišnými impulsy. A novou základnou se vám stane reálné prožívání proměny. Závěry mohou být až fantastické. Musí tomu napomáhat víra a přijaté přesvědčení? – Přesvědčte se, že ne!

V józe má seriózní badatel jednu velkou výhodu. Nemusí být zaujat a smí pracovat s největší ostražitostí. Ale jóga je praktická nauka. Proto je nutno přijmout její návody a řídit se jimi. Jelikož pravou jógu předcházejí přípravné práce, nemá se dělat nic jiného než zasahovat do vlastních pocitů a přetvořit je ve šťastné. – Člověk se má cítit šťastným a tento pocit štěstí má připodobnit silou vůle moři, ve kterém nechá koupat celou svou bytost. A tím, že uzná transcendentní jsoucno jako živé a činné božství, má se vyprostit z psychologické sítě bytí, do níž ho lapily smysly.

To všechno znamená, že nikdo nemusí měnit svůj světový názor podle čkoli vůle. Co by pak bylo v józe nevědeckého? Neobvyklý postup? – Obvyklý postup selhává. Máme vysoce vyspělou techniku, ale nešťastné a mravně bezcenné lidi, z nichž mnozí mají v povaze barbarské prvky. Odstraní tyto vážné mravní závady ještě více strojů? Odpověď dává doba.

Předkládám tedy čtenářům rozmluvu bohů. Mohou ji posuzovat. Její hodnotu a pravý význam však nepoznají, dokud nezačnou uskutečňovat její praktické návody. To je ostatně pravý důvod, proč ji předkládám. Jsem si vědom toho, že mnohým jejím vývodům nebudou mnozí čtenáři rozumět. Ale to jim zatím nemusí vadit. Při psaní této rozmluvy jsem musil myslet na to, že jógická nauka má velmi špatnou pověst z různých důvodů, jichž se zde není třeba dotýkat. Ale já vím, že může velmi vydatně pomoci těm, kdo bez víry v Boha hledají Světlo, jímž by si mohli posvítit na své osobní problémy, jež jim případně působí mnohé bolesti. Musel jsem uvážít, že se jóga až dosud chápala jako tajemná disciplína, která má léčit neduhy života kouzly a případně také šarlatánskými zásahy. A to rozhodlo o formě podání.

Doufám, že právě takové podání, jakého jsem v této knize použil, může pomoci těm, na něž jsem myslel. Náboženství a věda se jim zdají být v nesmiřitelném rozporu, ačkoli tomu tak není. Jelikož to nevědí, věří více vědě než náboženství. Věda jim podává přírodovědecká fakta, což se jim zdá spolehlivější než to všechno, co jim předkládá náboženství. A přece oboje jim často může být pouze předmětem víry. Náboženství však předkládá věci jiného druhu než věda. Proto by lidem mělo záležet především na logických vývodech z poznatků obou disciplín, které mají niterně obšťastňovat každého tvora, a to z mravních hodnot.

Situace je dnes taková, že nyní musí náboženství pracovat trochu proti vědě. Když totiž věda odhalila psychicko-fyziologické faktory bytí jako pouhé spontánní a na ničem nezávislé biofyzikální činitele, nepomohla tím lidstvu ani trochu, aby si zlepšilo stav věcí na úrovni subjektivního prožívání. Naopak. Byl přijat názor, že život je řadou mechanických funkcí; tím vzniklo nebezpečí, že lidé jako aktivní činitelé ve světě, a proto i na poli karmy, propadnou úplnému mravnímu znehodnocení. Následkem toho se lidstvo již nyní ocitá na cestě budoucích těžkých následků svého mravního znehodnocení, jež nás již dnes částečně postihují.

Tím se ovšem zdánlivě pozitivistická věda v oblasti pro žití nejdůležitější, totiž v oblasti prožívání, stala pouze pasivní disciplínou. Stala se takovou, pokud chápe mravnost jako úplně podrobenou faktorům psychicko-fyziologickým a s touto „mravností“ plně souhlasí, pokud se přímo nepřičí policejnímu pojetí morálky.

Svým pojetím a postojem dovedla tedy věda lidstvo k názoru, že moc pudů a pocitů, jež působí spontánně, má právo člověku diktovat všechno jeho jednání, resp. že mu je diktuje. Dnešní náboženství jistě již uznává totéž. Avšak tím, že

až dosud svým věřícím zdůrazňuje, že je nezbytné rozvíjet mravní hodnoty, zůstává potenciálním strážcem mravnosti. Poskytuje velkému množství lidí i podporu ve snaze dospět k vyšším stupňům mravnosti nebo jim poskytuje alespoň přesvědčení o nezbytnosti mravního povznesení a zdokonalení.

Jóga *slučuje* vědu a náboženství. Vědou je svým systémem a stopováním psychických faktorů při jejich všeobecném karmickém vlivu na život jednotlivce. Náboženstvím je, když si dovoluje tvrdit, že duchové a fluidické emanace existují nebo se mohou personifikovat. Ale budiž jí odpuštěna tato malá zdánlivá úchylnka od pravidla vědeckého postupu. Jóga člověka povznáší do oblasti stavů a hodnot pro běžného člověka iracionálních, ve skutečnosti však transcendentních. Badatelský duch, schopný dokonalejších postřehů, je nachází jako hodnoty racionální. Proto se jedná spíše o stupeň vývoje systému než o způsob nazírání. Pak se bude moci každý hledající člověk přesvědčit, kolik logiky a vědeckosti jóga obsahuje.

Slyšel jsem bohy!

Mluvili o józe. A já jsem mohl zjišťovat, že nevedou hraniční čáru mezi světem osobním a univerzálním, mezi bytím živým a neživým, mezi jednotlivými a mnohými projevy stvoření. Vše bylo pro ně jednou a toutéž emanací Jednoho Jediného, která se na zjevné pláni projevila v rozličných formách. To se mi stalo radostnou předzvěstí. Pochopil jsem, že třebaže jsme jenom jako listí stromu, jsme také nějak i samým stromem. Strom je zase zemí, ta substancí (prahmotou), ta esencí (tj. vědomím), ta přirozeností boží, ta Bohem a ten Věčností. Tím se ve mně zrodil předpoklad pro uskutečnění Věčnosti, po které na vrcholu karmického zrání každý z nás touží.

Záleží tedy pouze na tom, jak dalece je kdo v zajetí smyslů a tím i světa. Předpokládám, že mnozí jsou připraveni. Víím, že jsou nasyceni prožitky, jež pocházejí z citových bouří, orkánů a všech nepokojů, které tyto bouře připravují pro jejich bytost, a že si již chtějí odpočinout v tichu a pohodě.

Rozprávějící bohové se k tomu svou rozmluvou snaží lidem dopomoci. Vysvětlují a poučují čtenáře, jenž pak činy může dosáhnout cíle, který mu objasnili. A já to každému ze srdce přeji.

Pokyny tedy čtenář dostává. Je na něm, aby se je snažil pochopit, uskutečnit a hluboko si vštípit myšlenku na duchovní vývoj, jaký má tato kniha na zřeteli. Domnívá-li se však, že je mystikem, jelikož z nějakých příčin přijal definitivně názor, že problém duchovního vývoje je možno řešit především meditací, koncentrací a dechovými cvičeními, bude muset vyvinout veliké úsilí, aby svůj chybný názor přezkoumal a opřel se konečně o jiná fakta než osobní, citová.

Musí se snažit pochopit, že všechno, co v něm volá po bezprostředním zásahu do jeho současných problémů, náleží do oblasti vibrací, a že tento vztah musí odpovídat zásadě *similia similibus curantur*^{*}, neboť jenom takový zásah je v jeho současném stavu účinný.

Vím, že tato homeopatická zásada, již v duchovním vývoji zastávám, nemusí být všeobecně uznána. Kdo se již naučil soustřeďovat a může se pomocí soustředění domáhat stavů vnitřního uvolnění a štěstí, nebude chtít připustit, že je nezbytné měnit postup. Bezprostřední účinek koncentrací se mu zatím jeví jako nejspolehlivější argument proti tvrzení, že je nezbytné v mystickém usilování mnohé změnit. Ale jeho stanovisko nerozhoduje v celkovém rámci problému, jež má jóga na zřeteli.

Chci-li tudíž zastupovat jógu jako takovou, musím vždy přihlížet k významu psychologických a fyziologických projevů, které mě v souhlasu se zákony logiky nabádají, abych se díval na problémy života a bytí neosobně. Musím přihlížet k tomu, že problémy bezprostředního prožívání jsou problémy týkající se vibrací a že se tudíž dají řešit adekvátním napětím, jež člověk může budít vůlí vyvolávanými žádoucími pocity. Oproti tomu soustředění vyvolává pouze nadsmyslové psychické vlnění nebo napětí; jeho účinek však náleží do jiné kategorie vibrací, než jsou ta vlnění, která souvisejí s přirozeným prožíváním. Z tohoto hlediska je účinek soustřeďování při nezbytné proměně povahy prožívání procentuálně velmi nepatrný; jedině od této proměny může člověk očekávat uspokojivější výsledek. Někdy dokonce mají soustředění docela jiný účinek, než byl očekáván.

Nechť se tedy čtenář namáhá pochopit, že problém životních osudů, které chce vyřešit, náleží do kategorie problémů vibračních. Nechť se namáhá, aby pochopil, že mu vlastně záleží především na tom, aby šťastně žil. To je otázka, jež se týká prostého a skutečného (pocitového) žití a nikoli duchovního vývoje, jak si sám namlouvá nebo si dal namluvit. Pak bude moci pochopit, že musí postupovat tak, jak mu tato kniha doporučuje. A k tomu postupu bych chtěl ještě dodat:

Dovolíme-li pocitování, aby se projevovalo ve stavech neosobních, můžeme za příslušných podmínek zjistit, že tyto stavy jsou vlastně pouhým odleskem bytí a prožívání v rozličných sférách kosmu. Ve škále pocitů je možné pečlivou analýzou identifikovat pocity pekelné, zvířecí, lidské i božské. Každý z těchto pocitů se může zmocnit člověka a ovládnout ho. To však člověk uznat nechce. Proto, třebaže je podroben pocitům, mluví o své moci nad přírodou. Ale příroda

^{*} Podobné budiž léčeno podobným.

je pouhým zhmotněním představ a personifikací pocitů. V jakém poměru k ní je potom ten, kdo tvrdí, že ji překonal? Je v ní utopen i s bezduchými a prázdnými přesvědčeními a názory.

Jógin si nesmí lhát. Musí přiznat fakt, že jeho bytost je podrobena přírodě, a proto se musí snažit osvobodit se ze závislosti na přírodním dění vhodnými a neselhávajícími prostředky. Mohu ho ujistit, že to nebudou především rozličná soustředění. Spíše to bude soubor dobrých pocitů, které na sobě vynutí a které bude udržovat proti opačným pocitům, jež v něm chce vzbudit okolí nebo příroda. Jenom dobrými, záměrně udržovanými pocity ustoupí ty pocity, které člověku vnucuje příroda.

Chtěné pocity se však kvalitativně vyvíjejí. Radost se např. rozvíjí a mění až v postupně se zjemňující blaženost; když si člověk tuto blaženost uvědomí, najde se v božských stavech. To proto, že božské stavy jsou právě stavy pocitové. Tyto pocity vrcholí v pocitech brahmických, ve světě Brahmy, tj. v oblasti, v níž může člověk překonat pocity jako cosi až doposud žádoucího. Když je překoná, přesune se jeho osobní vědomí do oblasti moudrosti a vědomí nadosobního, nadbrahmického.

To znamená, že se toužící člověk jen prostřednictvím pocitů vhodné povahy, jež na sobě vynutil, může dostat až do světa Brahmy, který v jiném smyslu představuje vrcholný stupeň vývoje *osobního* nebo *denního* vědomí. Vzhledem k těmto vztahům je ovšem jisté, že teprve ve světě Brahmy, kam se člověk může dostat zkvalitňováním mravnosti, může začít pravou jógu. Než dospěje do světa Brahmy, platí pro něho jenom přípravná část jógy. To buď každému poučením, co musí učinit, než dozraje pro jógu v jejím nejvyšším aspektu.

Konečně může být každý z hledajících lidí šťasten, že řešení delikátních problémů žití je vůbec možné. Za celou dlouhou dobu po svém duchovním probuzení, v níž jsem se setkal s mnohými mystiky, nepodařilo se mi nalézt člověka opravdu šťastného proto, že vyřešil všechny záhady svého duchovního vývoje. Byli to jen lidé, kteří se domnívali, že „něčeho dosáhli“, a přece jsem v nich mohl vidět jenom to, že byli právě prostřednictvím nezkvalitněného pocítování stále podrobni pudovým silám své nižší přirozenosti. Proto se mi všichni jevíli jenom jako zcela světšší lidé, kteří na rozdíl od materialistů měli o sobě ještě vyšší mínění, ale jinak se vůbec nepokoušeli vymanit z područí přírody.

Vzhledem k svým vlastním zkušenostem jsem jejich počínání považoval za nebezpečné obelhávání sebe samých, ale – každý z nich chtěl jít svou vlastní cestou dále. Zda k dobrým výsledkům? O tom se musí na konci svého života přesvědčit oni sami, až se setkají s jeho výsledky a karmickým vyústěním.

Vím však ještě o jiných lidech. O těch, kteří stále hledají a dosud se neodvážili vytvořit si konečný úsudek o své vlastní mravní a duchovní hodnotě. Doufám, že jim tato kniha bude moci něco dát. Proto jsem ji napsal a posílám ji do světa. Kéž by jim pomohla na jejich cestě!

Autor

PRELUDIUM

Jednoho dne v ráji, právě při východu slunce – což je asi ve dvě hodiny místního času kdekoli na zemi – pocítil Vidžňánibuddha, že je zasažen do svého božského srdce paprskem touhy božího kajícníka. Proto začal uvažovat o svém sestupu na zemi. Neuvažoval však jenom z této prosté příčiny. Člověk – kajícník byl schopen uvědomit si při své božské kázni i sebe sama, a to jak na úrovni psychické přirozenosti, tak i na úrovni svého hmotného těla. A jelikož jeho touha byla pročištěna tak dalece, že působil jako samo božství, byla vybavena křídly, jimiž nesena mohla z přirozených příčin dostihnout srdce Vidžňániho.

Jak z tohoto důvodu, tak i tím, že si kajícník uvědomoval, že je vybaven lidskou přirozeností a hmotným tělem, přetvářelo se jeho duševní úsilí v paprsek, v hustý oblak, v duchovní kouř, který houští a houští, až se stal neodolatelnou silou. Tato síla vnukala Vidžňánimu myšlenku a pocit, že se i jeho přirozenosti zmocňuje tíže a hmotnost, která ho stahuje z božských výšin na zem.

Uvažuje o tom, začal si Vidžňáni uvědomovat, že musí řešit tuto situaci, která byla pro něho zcela nová. Uvažoval ve svém božském srdci a duchu, zda má čelit magnetické síle, která se ho zmocňovala a zahalovala jeho vědomí, prodchnuté čistotou jeho vlastní tělesné přirozenosti. Nebo zda má považovat touhu pozemského kajícníka, která se ho dotýkala, za hlas osudu, za příkaz boží, uposlechnout ji a sestoupit na zemi, aby se srdce kajícníka naplnilo radostí.

Buddhové jsou však do jisté míry také bódhisattvy. Proto bylo možno snadno uhodnout, že Vidžňáni nejspíše sestoupí na zem. To byla zpráva, která se rozšířila v nebi bohů jako blesk.

Bohové se shromáždili a usoudili, že je nezbytné souhlasit se sestupem Vidžňániho na zemi. Slíbili mu však, že budou ochraňovat jeho světelného ducha, až na zemi v těle člověka bude po určitou dobu jako každý jiný člověk zahalován lidskými sklony a přitahován k cestě dolů, do připoutanosti na smyslech a na hmotě. Tím byla celá tato záležitost rozhodnuta a Vidžňánibuddha se klonil k tomu, že sestoupí na zemi.

Ani nečekajíc na toto rozhodnutí, usoudila bohyně Aptasatdéví, že věci takto dopadnou, a proto rychle sestoupila na zem, doufajíc, že si s Vidžňánibuddhou bude moci porozprávět o tajné nauce srdce, o níž se domnívala, že ji tak dobře

nezná. Mínila také, že bude pro dobro lidí prospěšné o ní promluvit. Pospíšila si, aby byla brzy na zemi a doufala, že pozná světlo Vidžňáního, jakmile ve světě zazáří. Tak, skryta, začala žít svůj lidský život.

Později, když se octl v lidském těle i Vidžňánibuddha, chtěla ovšem příroda podle svých přirozených tendencí zahalit jeho pravé vědomí. Chtěla je zcela zakrýt a učinit podobným vědomí lidskému. Ale jak to již bývá u bohů, tak tomu bylo i u Vidžňáního: vyvinul v sobě odpor proti těmto tendencím, které se v jeho nitru vyvinuly působením přírody. Tento odpor v něm pramenil přímo z Ducha, jenž v něm sídlil a byl velmi vyvinut. Tak začal boj boha Vidžňáního o přemožení přírody, která se ho zmocňovala. A potom, když Vidžňání v tomto boji zvítězil, bylo učiněno zadost zákonu, že osvobozující mystická cesta musí být opět nalézána a znovu odevzdávána lidem jako dar bohů.

Tím buď čtenář poučen, že zrodí-li se božská bytost v lidském těle, snaží se příroda získat nadvládu i nad jejím duchem, tak jako ji má nad duchem každého obyčejného člověka. Ale u božské bytosti je světelná podstata vlastní přirozenosti dosti mocná, aby ji donutila jak k boji s přírodními silami, tak i ke snaze o vítězství božského Ducha nad hmotou. Dokonce jí nechybí ani předpoklady k dosažení tohoto vítězství.

O jaký boj jde?

Bohové bojují s mocí přírodních sil – jimž podléhají všechny bytosti lpící na fyzických tělech – vysokou snahou o to, aby udrželi božské vědomí nezakalené. Když se jim konečně podaří podrobit přírodní tendence fyzického těla božskému vědomí, pak musí celá jejich bytost uzнат božskou kvalitu této složky, vědomí, které je fyzickému tělu nadřazeno. A tomu se říká realizace božských stavů.

Je nutno vědět, že snaha udržet božské stavy na úrovni denního vědomí nemůže být nikdy bez následků i pro fyzickou bytnost. Uvážíme-li, že lidské vědomí v sobě v jisté formě zahrnuje i fyzickou bytnost, můžeme si dovodit, že kosmické nebo božské Vědomí je jistou formou nebo obměnou vědomí lidského, ale že následkem své inkarnace zahrnuje v sobě též fyzické bytí. Z toho vyplývá, že i lidská bytnost může svými tendencemi ovlivňovat božské vědomí. Proto boj o zachování a podržení božského vědomí v celé jeho slávě je bojem o podrobení si fyzického bytí právě božským vědomím. A tím se tento boj zápasící bytosti stává snahou o povznesení vlastního bytí na božskou úroveň.

V božských oblastech se zdá být zákonem, že jejich obyvatelé musí sestupovat na zem, přijmout na ní lidská těla a bojem o udržení božského vědomí si ta těla podrobit. Pak musí prostřednictvím uvědomění si svého lidství způsobit,

aby jejich lidským tělům byla vtisknuta božská povaha a aby tímto aktem byla příroda v subjektivním lidském smyslu povznášena k božství.

Normální tendence přirozenosti všech živých tvorů směřuje totiž k většímu zhutnění. Kdyby tato tendence nemohla být brzděna, pak by život v přírodovědeckém pojetí spěl rychle k degeneraci, která se projevuje psychickým a potom i fyzickým zhutněním a zmrtněním. Božské složky, jež tak rychle nedegenerují, ztratily by všechny vztahy k fyziologickým složkám, takže nám známý pořádek by tím byl porušen. Hmota by totiž začala ztrácet životnost, kdežto životnost by ustoupila do oblasti jevů náležících do neprojevené přírody.

Proto se životnost, která se v čistém projevu tak velice podobá božství a také k němu směřuje, jaksi automaticky vzpouzí přírodním tendencím bytí na úrovni pudové životnosti, která ji chce vypudit z oblasti biologické do oblasti neprojevené.

V lidské oblasti se tento odpor čiré životnosti vyjadřuje tím, že se rozněčují touhy po božských oblastech a prožitcích. V božských oblastech se tato životnost personifikuje v postavách nebo představách fyzicky více souhlasných s čirou životností, která je blízká božství. Ale tato životnost jakožto síla představuje v lidské sféře u božských bytostí neuvědomělý sklon, který je nutí podrobit si svá vlastní lidská těla.

Když se tedy božské bytosti, jež v tomto stadiu můžeme pokládat za vyvinuté božské vědomí, ocitnou v lidských tělech, vždy se z vnitřních popudů snaží zrušit vliv přírodních tendencí takto nabytých fyzických těl. To znamená zamezit a oddálit degeneraci živoucího stvoření prostě již tím, že mají božskou přirozenost, která se jim připomíná.

Začíná-li však boj o záchranu rozvinutého božského vědomí jenom jaksi instinktivně, totiž v předtuše nebezpečí jeho ztráty, nikdy nemůže ihned probíhat podle pravidel, jež by logický rozum mohl zřetězit v nauku. Ale vítězství neplánovitého boje vede obyčejně k dosažení stupně, který je nazván pratjékabuddha.

O Vidžňánibuddhovi se však předpokládá, že jeho vědomí je rozšířené a plné jasu. Proto když se vtělil, musil jeho zápas o zachování vrozeného a dokonce již rozvinutého božského vědomí probíhat alespoň do jisté míry podle pravidel nauky, která osvobozuje od sil přírody, jejichž působením jsou přemáhány božské kvality v lidství. To právě věděla Aptasatdéví a to také bylo známo ve shromáždění bohů, kteří dávali souhlas k tomu, aby Vidžňáni sestoupil na zem.

Ale i bohové, když se ocitnou v lidských tělech, zapomínají často na svou předchozí slávu. Jejich božská přirozenost se jim připomíná více či méně

podvědomě. Z toho u nich vzniká spontánní odpor proti hnacím silám přírody, odpor, který se může vyvinout v boj o poznání. Tento boj se obvykle postupně mění v systém, jenž platí pro všechny tělesné bytosti. Neboť ani bohové ani lidé nemohou s úspěchem přemáhat tendence bytí jinak než podle všeobecně platných pravidel duchovního růstu a vývoje. Z toho důvodu je pak táž nauka znovu nalézána a znovu a znovu uváděna do života, ačkoli skryta existuje na zemi od nepaměti.

Když se tedy Vidžňánibuddha inkaroval do lidského těla, byl také puzen vnitřní přirozeností k tomu, aby přemáhal tendence lidského bytí. Obával se jim podřízovat, a proto v sobě rozněcoval božské vědomí, božské usuzování a božské pociťování. Tímto způsobem se propracovával k vítězství nad svým právě přijatým lidstvím.

Tento boj trval velmi dlouho. Lidství se mu vnucovalo, kdežto božské vědomí se v něm zastiňovalo. U božských povah a inkarnací je však pravidlem, že nikdy nedovolí, aby je ovládla slastná smyslovost jejich vlastního lidství, jež nebývá zatíženo pekelnou karmou. Nepřipustí to až do té doby, kdy božské vědomí zastíní všechno jejich lidství, ba bytí.

Tak tomu bylo i u Vidžňániho. Usiloval o to, aby zpevnil božské vědomí v rámci svého bytí, až posléze dosáhl toho, že již přestalo mizet v bouřných stavech lidskosti. Naopak skutečně zastínilo celou jeho lidskou přirozenost a vyniklo v jeho bytosti jako záře božskosti a osvětlení. Tato záře již mohla být patrná každému duchovnímu zraku a na lidské úrovni vykrytalizovala v nauku o metodickém přemáhání tendencí lidství, které stahují bytosti dolů na scestí, do přírodnosti a pak nakonec do pekelného světa.

Tak se ocitl Vidžňánibuddha na pláni našeho světa a začal do něho vyzářovat světlo upevněné božským vědomím. To byl stav a současně i okamžik, který připomněl bohyni, zvané Aptasat, její vlastní přirozenost. Rozpomněla se na sebe, na svůj božský původ a na svůj úmysl v minulém bytí a začala putovat ve směru záře, až konečně přišla k Vidžňánimu, s nímž začala tuto rozmluvu.

DÍL PRVNÍ

Fyziologické, psychologické a karmické podklady pro sjednocení individuálního bytí s absolutnem

PRVNÍ ROZMLUVA

Otázka způsobu prožívání a cest ke svobodě

Aptasat: Když se rozhlížím po pláni projeveného světa a spatřuji všechny jeho tvory koupat se v božském dechu Ducha života, jsem tímto pohledem tak nadšena a okouzlena, že bych na tomto světě chtěla být snad stále. Pověz mi, Vidžňáji, proč tvorové obdaření lidskými těly z tohoto nádherného světa odcházejí, ač milují život? Proč nežijí v lásce boží a neradují se ze života jako my, bohové, kteří známe svou podstatu? Díky tomu se z ní můžeme těšit, můžeme i dlouho žít, upamatovat se na vlastní minulé životy a poznávat božství, jež sídlí jako strážce všeho dobrého v centru našeho bytí, harmonizuje je a tím činí jeho existenci snesitelnou.

Vidžňáni: Pohled na tento svět je jistě úchvatný, ale jen pro bohy, kteří mají čistou přirozenost, a také pro tvory, kteří si jako činní jedinci podvědomě připomínají blaho svého karmického mládí a následkem toho reagují na impulsy z latentního božského zřídla svého bytí. Jsou to jedinci, kteří dosud nedozráli tak dalece, aby je to vedlo k samovolné introspekci; z ní potom vzniká další, ale již uvědomělý rozvoj božských kvalit v jejich bytosti.

Mluvme však především o těchto karmicky mladých tvorech. Protože dosud nejsou duchovně zralí, není jim znám zákon života, podle něhož je bytí pouze procesující skutečnost. Jen z toho důvodu mohou bezstarostně žít svůj život prostřednictvím smyslového vnímání jeho tvarů, niterných vzruchů a dojmů, které z toho pocházejí.

Tvary jsou však čímsi živým. Žijí vnitřně, a protože jejich centrum, jejich nejvyšší Já, je transcendentní činitel, je tento jejich život obecně jakousi vibrací nebo procesem. Proces je zase prokazatelně jenom disharmonické vlnění celého stvořeného skupenství, tj. bytosti. Proto je celé žití spíš vnitřním třením a řadou konfliktů, jimiž jsou tvorové třibeni a vedeni ke svému zušlechtění. Tak je to v plánu Nejvyššího Božství, které touží absorbovat všechno stvořené a proměnit je ve kvalitu sobě podobnou. Proto je žití utrpením a utrpení je křesací kámen, jímž se má zanítit duchovní Světlo; to je ve tvarech životností nebo je prostě životem tvaru, hmoty.

Pokud je bytost životními zkušenostmi mladá, je živelnější a tím i duševně více odolná proti disharmoniím, jež pocházejí z niterného tření. Proto se prostřednictvím pozornosti upoutává vědomím na povrchový vzhled stvoření. Vnímá totiž, usuzuje a zjišťuje vše jen prostřednictvím smyslů, zatížených obvykle citovou přichylností nebo odporem k věcem hmotného světa. To je důvod, proč se taková bytost může radovat více než ta, která je karmicky zralější.

Je-li některá bytost z hlediska životních zkušeností starší a její vědomí se již nechce zabývat registrací stále se opakujících smyslových vjemů, snaží se nebo pokouší o to, aby mohla na psychické úrovni setrvávat v tzv. přirozeném stavu. Tím sestoupí vědomím hlouběji do vlastního bytí, kde se ovšem hned stane obětí vnitřního dění. Z objektivního hlediska tím vzniká utrpení, subjektivně začíná taková bytost utrpení registrovat.

Aptasat: Nejvyšší Božství se však zdá být tak vysoko povzneseno nad stvoření, jako by k tvorům ani nemělo přímé vztahy. A přece říkáš, že plánem Nejvyššího Božství je absorpce všeho. Jak tedy pohlížet na tyto vztahy nejvyššího bytí k nejnižšímu?

Vidžňani: Nejvyšší Božství, tedy Bůh jako pouhá kvalita, je vlastně vyhraněné kosmické Vědomí, které má určité tendence i působení. V bytostech a tvorech je zajisté též obsaženo, a to jako jejich tzv. Nejvyšší Já. Toto Já se jim připomíná jen prostřednictvím neuvědomělých tužeb po lepších životních okolnostech. Nakonec se bytosti stávají obětí těchto vysokých tužeb a jimi podněcovány začnou usilovat o zlepšení stavu svého bytí; to způsobí urychlování karmického běhu jejich života.

Na počátku však zpravidla niterná struktura tvorů a především lidských bytostí nebývá taková, aby dobře snášela urychlení osudového dění karmy. Proto upadají do vnitřních konfliktů a tím také do utrpení a bolestí, jimiž rychleji dozrávají k nezbytným životním zkušenostem.